

vállaló iskolák az első tíz évben jogilag rendezetlen státusban, sokszor kísérleti programként végezték munkájukat. Az 1997-es rendelet stabilizálta a helyzetüket, ennek következtében is jelentősen megnőtt a számuk.

A tanulói sikerek ellenére sok kritika érte ezt az oktatási formát, részben az oktatáspolitikai művelőinek körében is. A bírálatok jó része félreértett ismereteken, sok esetben hamis állításokon alapult. Ezek közé tartoznak az olyan, sok szülő által is elfogadott vélekedések, hogy a gyerek „tanuljon először meg tökéletesen (?) az anyanyelvén”, az idegen nyelv szavai értékes agyterületeket „foglalnak el más ismeretek elől”.

2010 óta csökkent a kétnyelvű programok száma. Ennek legfőbb oka, hogy „az oktatáspolitikai más területeknek biztosít prioritást, és a nyelvtanulást, különösen annak korai kéttannyelvű módját nem tartja támogathatóknak” (49). A mindennapi testnevelés, az erkölcs- és hittan feldúsítja az óraszámokat, a nyelvórákra tehát kevesebb idő jut. Legáltalában az általános képzést nyújtó iskolákban. Az előrelátó szülők magánórákon, saját pénzükön juttatják gyermekeiket ahhoz az ütőképes nyelvtudáshoz, amit a közoktatás nem biztosít számukra.

A magyarországi oktatáspolitikára jellemző az a visszás helyzet, hogy a közoktatás deklarálta B1 szintű nyelvtudást képes adni – ennyit ér egy sikeres érettségi –, de előírják, hogy 2020-tól kezdve csak azok kerülhessenek be az egyetemre, akiknek B2-es nyelvvizsgájuk van. Sérül az a pedagógiai alapelv, mely szerint az egyik iskolatípus kimenetének meg kell felelnie a következő szint bemenetének. A közoktatás által cserben hagyott szülő vagy maga fizet iskolán kívüli nyelvoktatásért, vagy abba a CLIL-rendszerbe írattja be gyermekét, amelyet a jelenlegi oktatáspolitikai mintha el akarna sorvasztani.

Kovács Judit könyve meggyőzően érvel a mellett, hogy „a CLIL egyfajta válasz az alkalmazott nyelvészeti új típusú kérdésfeltevésére: már nem az a kérdés, hogy mi

a nyelv, hanem az, hogy mire jó a nyelv” (53.). A kommunikatív nyelvoktatás elsődleges célján túl fejleszti a tanulók személyiségét, elősegíti a kooperációt, a közösség kohézióját.

A könyv befejező részében a CLIL-ről megfogalmazott tanári, tanulói és hallgatói véleményeket olvashatjuk. Semmi kínos kudarc, unalmas fáradozás, csak jó játék és érdekes együttműködés merül fel a tanulók és a pedagógusok emlékeiben.

Ezt a könyvet mindenekelőtt a szakembereknek: a nyelvtanároknak és a nyelvszakos egyetemistáknak, doktoranduszoknak kéne ajánlanom. De az oktatáspolitikai magabiztosan nyilatkozó, de kevés szakismerettel rendelkező képviselői még nagyobb haszonnal forgathatnák. Csak remélhetjük, hogy a két tannyelvű oktatás nem a magyar iskolatörténet sikeres és félbemaradt kísérlete marad, hanem élő gyakorlat a magyar közoktatáson belül. Ha így lesz, előbbre léphetünk az idegennyelv-tudást mérő listák utolsó helyeiről.

Huszár Ágnes

Magay Tamás
Bibliai eredetű kifejezések,
közmondások, bölcsességek
magyarul és angolul

Biblical Phrases and Sayings in Hungarian and in English

Budapest: Tinta Könyvkiadó, 2017, 194 p.
 ISBN 978 963 409 090 8

„Nincs új a nap alatt.” Vagy mégis? Az évszázados hagyományokkal rendelkező szótárírásban már csak ritkán tudunk újat alkotni, így az olvasók nem minden nap találkoznak formailag, vagy tartalmilag új kiadvánnyal. A szótárkínálat rendkívül színes hazánkban, hogy csak párat említsék a kínálat rétegeiből: a vásárlók életkor, tudásszint, nyelv és több-

féle egyéb kritérium alapján választhatnak a gazdag kínálatból. Lexikográfusként nehéz újat letenni az asztalra. Magay Tamás: *Bibliai eredetű kifejezések, közmondások, bölcsességek magyarul és angolul* című, a Tinta Könyvkiadónál megjelent kiadványa azonban hiánypótló, eddig ilyen kötet nem szerepelt az angol–magyar kínálatban. A rendkívül értékes kétnyelvű szótár nem kizárólag az angol nyelvet tanulók számára lehet hasznos olvasmány, hanem mindenkinek, aki a nyelvek és kultúrák iránt érdeklődik.

A könyv közel 1000 (többnyire) állandósult szókapcsolatot, valamint bibliai fogalmakat és eseményeket, más szóval *igéket* tartalmaz, amelyek a köznyelvben ismertek, és visszamutatnak a Bibliára, a Biblia nyelvére, vagyis bibliai eredetűek. A szótár anyaga tehát nem a Bibliából indul ki, hanem a köznyelvből, összegyűjti az olvasó számára azokat a kifejezéseket, közmondásokat, bölcsességeket, amelyekkel a mindennapi életben találkozhat.

A nyelv egy érdekes és különleges szelétét mutatja be lexikográfiai elveket követve. A feldolgozandó anyagot szótárszerűen rendezi el, ami azt jelenti, hogy a szólások, szállóigék, közmondások a megfelelő bibliai idézetekkel együtt szócikkekben vannak összefoglalva, amelyek elején, mint minden szótárban, címszavak állnak. A címszavak ábécérendben követik egymást, nagy kezdőbetűvel, vastagon szedve, középen helyezkednek el. A címszó legtöbbször a többszavas szókapcsolat „legsúlyosabb” (7. o.) elemét képviseli.

A szócikkek szerkezeti felépítését tekintve a címszót általában a köznyelvi szólás, szállóige, közmondás követi, majd a folytatás – beljebb szedve – többféle is lehet: bibliai alapja... / bibliai leírása... / bibliai párhuzama... az adott szókapcsolatnak, majd ezt követik a bibliai idézetek. A köznyelvi szókapcsolatok (szólások, közmondások stb.) vastag betűvel vannak szedve. Ugyanígy vastag betűvel szerepelnek magyarul a bibliai igék, idézetek, mindegyik esetében a pontos bibliai utalással.

HÍR

Jó hír – örömhír ♦ Good news–good tidings
Bibliai alapja: **Milyen kedves annak az érkezése, aki örömhírrrel jön a hegyeken át! Békességet hirdet, örömhírt hoz, szabadulást hirdet. Azt mondja Sionnak: Istened uralkodik!** (Ézs 52,7)

♦ How beautiful on the mountains are the feet of those who bring good news, who proclaim peace, who bring good tidings, who proclaim salvation, who say to Zion: Your God reigns!

LÁSD MÉG: **HÍRNÉV**

A köznyelvi szókapcsolatok, szólások, közmondások angol megfelelői a ♦ jel után normál betűkkel vannak szedve. Az ezeket követő angol nyelvű bibliai idézetek, igék helye az *Előszóban* megadott bibliai rövidítések alapján kikereshető az angol Bibliá(k)ban.

Abban az esetben, ha egy szócikken belül több adat (szólás, közmondás stb.) fordul elő, akkor azok arab számmal (1. / 2. stb.) különböznek el.

Mivel a szótárnak a kifejezéseket ábécérendbe kell sorolnia, ezért ki kell választani a szókapcsolat legsúlyosabb elemét, kulcsszavát, amely alapján a rendezést elvégezhetjük. Nem mindig egyértelmű, hogy az adott közmondásnak, szólásnak stb. mely eleme lesz a legsúlyosabb, így a szótár fontosnak tartja az adott szókapcsolat kevésbé fontos elemeire történő utalást. Erre példa: „*Amilyen a fa, olyan a gyümölcse.*” Ez a közmondás a **FA** címszó alatt szerepel, azonban a **GYÜMÖLCS** címszó végén megtaláljuk az utalást a **FA** szócikkhez (LÁSD MÉG: **FA**).

Emellett az olvasó számára nagyon hasznos lehet még a szótári rész végén elhelyezett betűrendes útmutató is, amely szigorú ábécérendben felsorol minden magyar szókapcsolatot, amely a szótár anyagában megtalálható, utalva arra a címszóra, amely alatt a szókapcsolat olvasható. Ez a megoldás az utalási rendszert és az eligazodást is nagymértékben segíti.

Az olvasó minden igényét kielégíteni kívánó döntés volt, hogy a szerző minden esetben megjelöli a bibliai eredetet és a pontos helyet, illetve a címszó körüli bibliai idézeteket, a szövegkörnyezetet is pontosan közli. A teljesség igényét bizonyítja az a tény is, hogy a szerző nem elégedett meg egy-egy kiragadott bibliai verssel, hanem hosszabb bibliai szakaszt, illetőleg válogatott vereseket adott meg.

A könyv a köznyelvi mellett általánosan ismert bibliai fogalmakat és személyeket, közkeletű bibliai eseményeket, jézusi példázatokat, hasonlatokat is tartalmaz (pl. *Dávid és Góliát harca, a tizparancsolat, a tékozló fiú, sáfár* stb.). Ezek a nem hívő emberek körében is jól ismertek, használatosak, hiszen a művészetek, az irodalom közvetítésével hozzájuk is eljutnak.

Az olvasó a szótárt lapozgatva rátalálhat olyan címszavakra, szókapcsolatokra, amelyeknél nem szerepel bibliai utalás (pl. *ár, kő* stb.). Az itt található szókapcsolatok valóban ilyen formában nincsenek benne a Bibliában (például „*az ár ellen úszik*”), azonban bibliai szellemű, bibliai vonatkozású adatok, ezért ezek is részei a szótárnak.

A köznyelvben temérdek szólás, közmondás, szállóige szerepel, amelyekről használjuk nem is gondolja, hogy bibliai eredetű: például „*megszólunk valakit*”, azt mondjuk ő a családban a „*fekete bárány*”; vagy amikor arra utalunk, hogy az életben nehéz újat mondani „*Nincs új a nap alatt*.”; esetleg, ha valakit ezekkel a szavakkal akarunk biztatni „*Az utolsókból lesznek az elsők*”; egy másik esetben pedig nem értünk meg valamit és azt válaszoljuk „*ez nekem túl magas*”. Sokszor nehéz elhinni, hogy mindezen kifejezés eredete a könyvek könyvében, a Bibliában található.

Magay Tamás Bibliai eredetű kifejezések, közmondások, bölcsességek magyarul és angolul c. könyvét nehéz letenni, minél tovább olvassuk, annál több lebilincselő adatra és ismeretre bukkanunk. Térben és időben megszire repít minket, egy olyan korba és időbe, ahol vallásunk és kultúránk eredetére bukkan-

hatunk. Ez által a szerző nem titkolt vágya is teljesül, hiszen talán kedvet kap az olvasó a Biblia olvasásához, a Biblia történeteinek újbóli felfedezéséhez. Mivel a szótár kétnyelvű, a nyelvtanulásban is nagy segítség lehet. A nyelvtanulókat is arra buzdítja, hogy bátran vegyék kezükbe a Bibliát akár angolul is, hatalmas sikerélményt és örömet fog nyújtani bármely korosztálynak ez a felfedező utazás.

P. Márkus Katalin

Bartalis Boróka – Köllő Zsófia –
Orbán Zsuzsa-Lilla – Pápai Barna –
Szócs Hedviga – Tamás Adél
**Magyar nyelv és irodalom V.
osztály**

Târgu Mureș: Kreatív Könyvkiadó, 2017.
226 p.

ISBN 978-606-646-522-9

Amikor felkértek a recenzió megírására, azon kezdtem gondolkodni, milyen is a jó tankönyv. A válasz egyszerűnek tűnik: amit a diák nem tud letenni, amit olyan izgalmasnak tart, hogy végigolvassa még a tanévnyitó előtt. Az ilyen tankönyv megírása azonban rendkívül összetett, bonyolult feladat. Kezdjük mindjárt az alapkérdéssel: a tanulónak készül a tankönyv, vagy a pedagógusnak? Milyen szempontoknak kell megfelelnie? Közhelyszerűnek tűnő, de az osztálytermi gyakorlat szempontjából fontos válasz, hogy a jó tankönyv a diákok számára legyen figyelemfelkeltő, színes, olvasmányos. Megfeleljen az életkori sajátosságoknak, legyen könnyen érthető, befogadható. A pedagógust támogassa azzal, hogy a reflexív és adaptív tanítás, az önálló tevékenykedtetés eszközeül szolgál, a tanulók kreativitását fejleszti, lehetővé ad a kísérletezésre, alkalmas a diákok önálló gondolkodásának fejlesztésére, a különböző munkaformák al-